

поруч з якою інколи стоять якість та надійність (залежить від рівня доходів споживача). Соціальні потреби важко однозначно відокремити від потреб у повазі, оскільки, якщо відкинути фактор самореалізації, то соціальні потреби умовно можна поділити на дві великі групи: потреби у спілкуванні та потреби у повазі, які передбачають «невиокремлення» людини із того соціального кола, в якому вона перебуває, невідставання від загальноприйнятих у цьому колі норм, правил і вимог. Тому на рис. 2 соціальні потреби і потреби у повазі по групі тих потреб, які не пов'язані із самореалізацією, об'єднані пунктирною лінією. Що ж стосується другої групи потреб, тієї, яка пов'язана із самореалізацією, тут ключовими факторами, які спонукають споживача здійснювати покупки, є його індивідуальні бажання, інтереси, імпульси, престиж та якість тощо.

Висновки

Проаналізувавши існуючі підходи до класифікації споживчих потреб, можна сказати, що всі вони пов'язані із психологічними особливостями людини. Важко однозначно розмежувати суто фізіологічні та не фізіологічні потреби і визначити, які з них є первинними. Розглядаючи загальноприйняті підходи до класифікації та ієрархії потреб споживачів у контексті психологічних аспектів особистості, можна прийти до висновку, що деякі потреби доцільно віднести одночасно і до фізіологічних, і до духовних, а духовні та соціальні потреби інколи мають для людини не менше значення, ніж фізіологічні. Оскільки навіть найнижчі за класифікацією потреби (первинні) інколи переплітаються із потребами в самовираженні (вторинні), було запропоновано погляд на класифікацію потреб з погляду наявності чи відсутності у них аспекту самореалізації та з акцентом ключові фактори, що матимуть місце при здійсненні покупки у кожному конкретному випадку.

Варто зауважити, що існуючі та запропоновані погляди на класифікацію споживчих потреб є узагальненими і можуть корегуватися в залежності від споживчого сегменту, на який

орієнтоване підприємство. В будь-якому випадку потреба – це категорія складна і неоднозначна, а точна і детальна класифікація та ієрархія потреб буде індивідуальною для кожної особистості. Втім ця категорія є однією із ключових у сучасному маркетингу, без розуміння споживчих потреб неможливе ефективне функціонування підприємства навіть за умов застосування найефективніших технологій, якісної сировини та висококваліфікованих кадрів (що також є важливими і необхідними складовими успішної діяльності). Тому перед маркетологами стоїть завдання зрозуміти загальні підходи до особливостей, класифікації та ієрархії споживчих потреб, а також максимально адаптувати свою маркетингову політику під специфічні вимоги обраного сегменту. Маркетингова політика, заснована на такому принципі, разом з ефективними технологіями, висококваліфікованими кадрами та якісною сировиною надасть можливість підприємству розширити межі впливу, завоювати прихильність більшої кількості споживачів, підвищити прибутки та зміцнити імідж на внутрішньому ринку та на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Армстронг Г., Котлер Ф. Маркетинг. Загальний курс, 5-те видання: Пер. з англ.: Уч. посіб. – М.: Видавничий дім «Вільямс», 2007. – 608 с.
2. Варій М.І. Психологія особистості: Навчальний посібник / М.І. Варій. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
3. Забарна Є.М., Окландер Т.О. Маркетинг Підручник. / Є.М. Забарна, Т.О. Окландер. – Одеса: ОНПУ, 2012. – 149 с.
4. Калюжнова Н.Я., Якобсон А.Я. Маркетинг: обший курс: учеб. пособие / Под ред. Н.Я. Калюжновой, А.Я. Якобсона. – 2-е изд., испр. – М.: Омега-Л, 2010. – 476 с.
5. Котлер Ф., Келлер К. Маркетинг. Менеджмент: экспресс-курс / Ф. Котлер, К.Л. Келлер. – Санкт-Петербург [и др.]: Питер: Мир книг, 2012. – 479 с.
6. Максименко С.Д. Загальна психологія. / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.

О.І. АНДРУСЬ,

к.п.н., доцент кафедри економіки і підприємництва,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Сучасні аспекти забезпечення ефективності ціноутворення в Україні

У роботі проаналізовано і узагальнено сучасні аспекти забезпечення ефективності ціноутворення в Україні. Результати дослідження можуть бути використані в подальшому вивченні проблем підвищення ефективності національного ціноутворення, зокрема обґрунтування методологічних основ, підвищення ефективності національного ціноутворення стратегічних та соціально значущих галузей, які безумовно потребують державної підтримки.

Ключові слова: прями та непрямі методи ціноутворення, державне регулювання, система оподаткування, неоподаткований мінімум, ефективність ціноутворення.

В работе проанализированы и обобщены современные аспекты обеспечения эффективности ценообразования в Украине. Результаты исследования могут быть использованы в дальнейшем изучении проблем повышения эффективности национального ценообразования, в частно-

сти обоснования методологических основ, повышения эффективности национального ценообразования стратегических и социально значимых отраслей, которым безусловно необходима государственная поддержка.

Ключевые слова: *прямые и косвенные методы ценообразования, государственное регулирование, система налогообложения, необлагаемый минимум, эффективность ценообразования.*

This paper analyzes and summarizes current aspects of pricing efficiency in Ukraine. The research results can be used to further study the problems and improve national pricing, including justification for the methodological foundations, improve national pricing policy and socially relevant areas that definitely need government support.

Keywords: *direct and indirect methods of pricing, government regulation, taxation, tax allowance, efficiency pricing.*

Постановка проблеми. Ціноутворення як важіль господарського механізму підприємства реалізується у взаємодії попиту та пропозиції, обслуговує всі етапи суспільного відтворення, виступає основою подальшого розподільчого процесу. Ціна як економічний інструмент підприємства стаючи об'єктом суспільного розподілу, відбиває як елементи вартості суспільного продукту, так і ефективність її інституційного забезпечення. Відтак аналіз проблем сучасного ціноутворення сприятиме обґрунтуванню шляхів підвищення його ефективності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми показує, що проблема сучасного ціноутворення є предметом численних наукових досліджень, які відображають різні її аспекти. Зокрема, проблеми розвитку процесу ціноутворення історично знайшли відображення у працях класиків економічної науки: А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, А. Маршалла, Дж.М. Кейнса, Дж.К. Гелбрейта. Висвітленню проблем теорії та практики сучасного ціноутворення присвячені дослідження В.М. Гальперіна, В.Є. Єсіпова, І.А. Єрухимовича, І.В. Ліпсіца, А.Д. Чудакова, Л.О. Шкварчук. Ефективність управління цінами та ціновою політикою знайшла відображення в роботах Т.Г. Евдокимової, Г.А. Маховикової, І.А. Желтякової, С.В. Перверзевої, Я.В. Литвиненка, В.Л. Корінева. Обґрунтування стратегії і тактики ефективного ціноутворення розкрито в роботах Т.Т. Негла, Р.Дж. Долана, Г. Саймона. Практичний досвід дослідження конкурентних цінових переваг підприємства висвітлено в роботах М.В. Марна, Е.В. Регнера, К.К. Завади. Дослідження проблем сучасного державного регулювання цін у зарубіжних країнах подано в роботах М.Ю. Лева, Є.Д. Чувиліна, В.Г. Дмитрієвої.

Отже, ефективне ціноутворення сприяє підпорядкуванню виробництва суспільним потребам. А адекватний рівень цін сприяє економічному зростанню, забезпечує ефективне конкурентне середовище, орієнтує виробництво на інноваційний зміст, скорочує витрати виробництва та прискорює обіг виробничого капіталу, підвищує якість товарів і послуг та їх споживчий попит.

Означений стан проблеми зумовлює потребу аналізу і узагальнення проблем сучасного ціноутворення з метою окреслення шляхів підвищення його ефективності. Це сприятиме взаємному узгодженню економічних інтересів покупців та продавців, підвищенню ефективності сучасних методів та стратегій ціноутворення – чинників ефективного механізму господарської діяльності сучасного підприємства. Теоретичні висновки мають бути зроблені з позицій збереження надбань сучасної економічної науки.

Мета статті – проаналізувати проблеми сучасного ціноутворення в Україні та окреслити шляхи підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу. Ринкові перетворення в Україні, процеси роздержавлення, розподілу капіталів вочевидь довели неадекватність самопідтримки, самостимулювання, саморегулювання вільного ринку. Тому економічна роль держави у створенні інституційного поля, «правил гри» цивілізованого ринку виняткова. Однак національний досвід також свідчить, що держава не тільки забезпечує інституційне поле економічної діяльності, а й сама виконує функції підприємця.

Аналіз досвіду розвинених країн показує, що саме держава з її можливостями мобілізації ресурсів активно підпорядковує виробництво суспільним потребам, корелює економічні інтереси суб'єктів ринку, забезпечує оптимальні умови господарської діяльності підприємницького сектора та базові умови життєдіяльності домашніх господарств. А рівень державного регулювання процесів ціноутворення, його форми і методи суттєво відмінні в різних країнах. Однак цінове регулювання здійснюється передусім із метою запобігання інфляції в умовах товарного дефіциту, монополізму виробників, зростання цін на сировинні та енергетичні ресурси, розвитку сприятливого інвестиційного клімату.

Забезпечення ефективної політики ціноутворення державою здійснюється за допомогою регулювання цін, системи оподаткування, вилучаючи частину доходів у виробників та споживачів, підтримки виробників і споживачів, через системи дотації за допомогою прямих та непрямих методів.

Прямі методи регулювання переважають на етапі становлення ринку, недостатнього розвитку механізму його регулювання та в умовах економічної кризи. Це – встановлення на певний термін фіксованих (твердих) цін на товари та послуги першої необхідності, застосування граничних цін або граничних коефіцієнтів їх підвищення, контроль граничних рівнів рентабельності виробничих, посередницько-збутових та торговельних надбавок, дотування виробників деяких товарів (наприклад, сільськогосподарської продукції), укладання угод про ціни між підприємствами і державою (наприклад, з нафтотрейдерами щодо цін на паливно-мастильні матеріали) тощо.

Непрямі методи державного впливу на ціноутворення переважають в умовах стабільної економіки, коли потенціал ринкового механізму регулювання діє на повну силу. Непряме регулювання досягається передусім через диференціацію рівнів оподаткування та кредитування, митну, акцизну політику тощо.

Теоретично держава має достатньо дієвих важелів впливу на формування цін національної економіки. Однак практика господарської діяльності підприємств і домашніх господарств в умовах сучасної економічної кризи свідчить про те, що реальний рівень цін товарів і послуг, на жаль, не забезпечує поставлених цілей національного ціноутворення, що зумовлює їх перманентне підвищення, знижує і ділову активність підприємств, і споживчий попит.

На думку Дж. Гелбрейта, держава повинна здійснювати особливий контроль над цінами з метою їх стабілізації в періоди інфляційного тиску, оскільки стан макроекономічної рівноваги визначається ступенем державного впливу. Останній забезпечує стан макроекономічної рівноваги трьома можливими способами – рівновагою без контролю, нерівновагою, яка спирається на контроль і доповненою контролем рівновагою. Забезпечення рівноваги без контролю, зазначає Дж. Гелбрейт, забезпечується податковою та фінансовою системами [2].

Аналіз результатів суспільного виробництва, законодавчо-правових документів свідчить, що в ході розвитку ринкових відносин в Україні уряди віддавали перевагу ринковій рівновазі без контролю. Наслідком цього є те, що національний ринок і дотепер не набув цивілізованого рівня розвинених країн.

Визначальним фактором неефективного національного ціноутворення є реформована, однак неефективна в інтересах всього суспільства, податкова система України. Аналіз положень введеного в 2010 році Податкового кодексу свідчить, що структура податків і діючі ставки оподаткування не достатньо орієнтовані на подолання зatoryжної економічної кризи, виведення значної частини національної економіки з тіні, попередження ухилень від сплати податків, удосконалення механізму ціноутворення та корелювання всіх суспільно-економічних інтересів.

Ефективна податкова система має відповідати елементам вимогам теорії оподаткування. Так, порівняльний аналіз індексів податкового навантаження деяких країн (табл. 1) свідчить про надмірне оподаткування в Україні в умовах кризи [5, с. 19].

Це зумовлює нерівномірний розподіл податкових зобов'язань між платниками податків і недотримання принципу їх рівності перед законом.

Крім того, в провідних країнах світу з метою рівномірного розподілу податкових зобов'язань застосовують прогресивне оподаткування, яке дозволяє зменшити обсяги «тіньових» доходів, рівень оподаткування платників податків з низьким рівнем доходів та підвищити загальний рівень доходів до бюджету [3, с. 50–54].

Однак реформована податкова системи України значною мірою орієнтовна на задоволення інтересів держави всупереч інтересам підприємницького класу та домогосподарств, оскільки зміна ставок оподаткування за новим Податковим кодексом суттєво не змінила ані величини податкових надходжень до бюджету, ані надмірне податкове навантаження на платників податків.

Світова практика оптимізації лише податку на додану вартість свідчить, що з початком світової економічної кризи його зниження було оперативним здійснено урядами різних країн і виступило одним із кроків урядів по її подоланню (табл. 2) [1].

Водночас у Податковому кодексі України задекларовано зменшення величина податку на додану вартість з 20 до 17% лише з 1 січня 2014 року. Однак із настанням вказаного періоду навіть така декларація не реалізована. Тому, незважаючи на значущість цього податку для формування національного бюджету, його рівень в умовах світової кризи та «хронічно нестабільного національного ринку» є одним із найбільших у світі. Це суттєво знижує ділову активність підприємницького класу та важким тягарем перекладається на споживача в ціні кожного товару.

Водночас базою оподаткування податку на додану вартість є не тільки прибуток і заробітна плата (реальні елементи новоствореної вартості), а й амортизаційні відрахування.

Необґрунтованим є й оподаткування одних податків іншими. Так, із метою розширення податкової бази, обкладання мита й акцизу податком на додану вартість, які не мають відношення до новоствореної вартості. Внаслідок цього податок на додану вартість втрачає свій економічний сенс і практично перетворюється на податок з продажу – певного виду багатократний податок з обороту.

Отже, діючі непрямі податки й водночас елементи ціни товару – мито, акциз і ПДВ як цінотворчі фактори суттєво (в деяких випадках багатократно) підвищують рівень цін національної економіки, а сучасний адміністративно-правовий механізм

Таблиця 1. Індеси податкового навантаження в деяких країнах світу

Країни	Індеси податкового навантаження
ОАЕ, Бахрейн, Саудівська Аравія, Багамські острови, Оман, Македонія, Гонконг, Катар, Румунія	1,3–1,9
Естонія, Вірменія, Сінгапур	2–2,1
Ірландія, Болгарія, Чилі, Латвія, Камбоджа, Грузія	2,3
Литва, Ісландія, Киргизстан, Польща, Туркменістан	2,4
Кіпр, Молдова, Албанія, Канада, Чехія, Росія	2,5
Узбекистан, Болівія, Таджикистан, Боснія і Герцеговина, Парагвай	2,6
Хорватія, Маврикія, Беліз, Бразилія, Непал	2,8
Швейцарія, Ботсвана, Домініканська Республіка, Україна, Ангола	2,9
Великобританія, США, Іспанія, Китай, Індія, Франція, Німеччина	3,1–3,4
Чад, Північна Корея	4,9–5

Таблиця 2. Ставки ПДВ у деяких країнах світу

Країна	Ставка, %	
	стандартна	знижена
Німеччина	19	7
Італія	20	10, 6 чи 4
Латвія	21	10 з 2011 року 12
Литва	21	9 чи 5
Словенія	20	8,5
Франція	19,6	5,5 чи 2,1
Чехія	20	10
Естонія	20 (до 01. 06.2009 – 18)	9
Австралія	10	0
Білорусь	18 (з 01. 01.2010 – 20)	10
Грузія	18	0
Ізраїль	16	–
Росія	18	10 чи 0
Туреччина	18	8 чи 1
Узбекистан	20	0
Україна	20	17 (з 1.01.2014)
Японія	5	–

формування ціни сприяє компенсації значного податкового тиску кінцевим споживачем товару. Зменшення «податкового тягаря» у структурі ціни сприяло б її скороченню не менше ніж у 1,5–2 рази. Особливо це стосується підакцизних товарів.

Тому саме податок на додану вартість – потужний фактор зростання цін на всіх стадіях виробництва та реалізації товарів і послуг має стати основою підвищення ефективності ціноутворення в Україні та вдосконалення податкової політики в цілому. Для цього необхідно здійснювати поступове зниження діючих ставок. Оскільки миттєве законодавче зниження ставок оподаткування не стільки сприятиме зниженню цін товарів і послуг, скільки збільшенню прибутків продавців. Тому доцільно регламентувати співвідношення ціна / ставка оподаткування.

Прибуток як елемент ціни товару також об'єкт оподаткування. Однак в умовах затяжної економічної кризи підприємці прагнуть знизити інфляційні ризики, тому часто необгрунтовано та безконтрольно з боку держави вдаються до збільшення рівнів рентабельності продукції. При цьому частина податкових платежів з прибутку підприємства компенсується саме необгрунтованим і неконтрольованим зростанням вільних ринкових цін. Це стосується і єдиного соціального внеску підприємств на фонд заробітної плати, які формують собівартість продукції та ціну.

Актуальність цієї проблеми зумовлюється потребою подолання диспропорцій різних підприємницьких сфер. Так, необгрунтовані й неконтрольовані державою рівні рентабельності різних видів підприємницької діяльності (виробничої, посередницької, комерційної тощо) зумовлюють недостатні прибутки виробничої сфери національної економіки в Україні та, водночас, надприбутки інших сфер підприємницької діяльності. При цьому надмірні ціни просто вихолощують саме поняття споживчого попиту.

Наслідками такої диспропорції є, по-перше, необгрунтоване підвищення цін значної кількості товарів національної

економіки, яке суттєво знижує купівельну спроможність не тільки незабезпеченої частини суспільства та скорочує її споживчий попит, а й активно розширює цю частину суспільства, знижуючи загальний рівень життя активного працездатного населення, яке за інших умов могло б сформувати середній клас суспільства.

По-друге, більш глибокий аналіз проблеми дозволяє виявити іншу гальмівну суперечність суспільного виробництва в Україні. Безумовно, в умовах кризи кожний економічний суб'єкт знаходить власні шляхи виживання. Однак сформовані деформації пропорцій рівнів рентабельності різних видів підприємницької діяльності в Україні набувають загрозливо несприятливих меж. Оскільки виробнича сфера з її перманентною потребою інноваційно-технологічного оновлення «плентається» позаду посередницького та торгового бізнесу. При цьому багатократно підвищення рівнів рентабельності та загалом цін відбувається саме на торгово-посередницькому етапі просування товарів і послуг від виробника до споживача.

Соціальним наслідком цього є передусім недоступність житла для більшості українців, надвисокий рівень цін на лікарські препарати тощо. Тоді як у розвинених країнах ціни ринку житла знаходяться під особливою увагою урядів, інвестиційних компаній та банків, а також державою дотуються значна кількість лікарських препаратів.

Діюча в Україні податкова система детермінує зростання податкових платежів пропорційно зростанню цін. Це вигідно для фіскального змісту системи, однак неприйнятно з позицій обгрунтованості платників податку та, врешті, стабілізації цін національної економіки. Виникає суперечлива ілюзія зростання доходів національного бюджету, яка обумовлюється передовсім інфляційними чинниками – зростанням цін, збільшенням податкової маси та дефіциту бюджету, оскільки інфляційні процеси значною мірою впливають на його витрати. Таким чином, діючий механізм ціноутворення не сприяє підвищенню ефективності економіки України, ос-

кільки не відповідає економічним умовам і завданням подолання сучасної економічної кризи.

У ході формування ефективного ціноутворення в Україні недостатньо використовуються досвід і тенденції економічно розвинених країн. Оскільки загальновідомо, що підвищенню ефективності ціноутворення та стабілізації внутрішніх та зовнішніх цін сприяють:

- простота та зручність системи оподаткування;
- мобільність і гнучкість податкової системи в умовах швидких соціально-економічних змін;
- обґрунтованість фінансових потреб держави (фіскальна достатність податкової системи);
- помірність оподаткування (потреби держави у фінансах не повинні знижувати зацікавленість платників податків у господарській діяльності, оскільки надмірні податки зменшують податкову базу, а отже, і податкові надходження та водночас породжують тенденції приховування прибутків платниками податків);
- відповідність податкової системи критеріям справедливості (прогресивне оподаткування, запобігання подвійному та багаторазовому оподаткуванню, мінімізація податкових пільг тощо);
- інтеграція цільових соціальних податків та їхнє реформування, спираючись на ефективний світовий досвід (наприклад, Чилі).

Зниження податкового тиску на суб'єкти економіки, вдосконалення величини та структури оподаткування орієнтовно на рівень інфляції сприятимуть підвищенню ефективності ціноутворення, значній стабілізації цін, підвищенню реальних доходів і домашніх господарств, і підприємницького сектору. Зростання реальних доходів суб'єктів ринку дозволило б знайти додаткові внутрішні інвестиційні ресурси як для виробничої сфери національної економіки, яка потребує суттєвого оновлення, так і для розв'язання важливих соціальних проблем населення. Водночас таке реформування сприяло б і збільшенню податкових надходжень до бюджету.

Удосконаленню податкової системи сприяло б і надання пільг платникам податку на прибуток у частині зниження собівартості продукції. Вилучення цієї частини прибутку з бази оподаткування стимулювало б підприємства активніше шукати шляхи зниження собівартості, збільшувати заощадження для модернізації та розширення виробництва.

Звернемося до класика економічної науки Л. Мізес, який зауважує, що в гальмівному ринку влада та ринок протидіють один одному, оскільки уряд спонукає підприємців використовувати виробничі фактори на власний розсуд [4]. Отже, нагальна потреба оптимізації національного досвіду ціноутворення зумовлює необхідність обмеження урядом рівнів прибутків у торгово-посередницькій сфері. Однак таке регулювання повинно мати переважно рекомендаційний характер. Більш дієвим важелем оптимізації ціноутворення було б прогресивне оподаткування економічних суб'єктів з надприбутками та перерозподіл акумульованих у бюджеті засобів на розв'язання актуальних соціальних програм.

Іншим суттєвим недоліком діючої системи ціноутворення в Україні є відсутність практичного стимулювання визначальних пропорцій ефективного розвитку економіки, зокрема співвідношення темпів зростання продуктивності праці та фонду споживання на макро- та мікроекономічному рівнях.

Водночас контроль держави над цінами, на думку Дж. Гелбрейта, – провідний інструмент ефективного планування промислового розвитку економіки, який дозволяє реально впливати на задоволення потреб підприємств у сучасних технологіях і капіталах (ціни повинні бути достатньо низькими, щоб заохочувати споживчий попит, і достатньо високі прибутки для фінансування розвитку підприємств) [2]. Як свідчить досвід, уряди розвинених країн ретельно контролюють цю пропорцію різноманітними методами впливу.

І врешті, випередження зростання продуктивності праці порівняно з фондом споживання підприємств – визначальна умова стабільного розвитку економіки, фактор управління інфляцією та скорочення дефіциту бюджету і водночас перспективний важіль державного регулювання ціноутворення. Забезпечення державою названих пропорцій податковими методами дозволило б підвищити не тільки ефективність ціноутворення в Україні, а й вивести значну частину економіки «з тіні».

Зазначимо, що із введенням неоподаткованого мінімуму була здійснена спроба вплинути на скорочення темпів зростання фонду споживання на підприємствах. Однак його величина (17 грн.) суттєво не вплинула на зростання продуктивності праці, а навпаки, підштовхує підприємства приховувати реальний фонд заробітної плати, розподіляючи його на значну кількість працівників. Таким чином, у межах національної економіки фактично стимулюється непродуктивна праця з мінімальною оплатою.

Водночас світова практика оподаткування свідчить, що в більшості розвинених країн переважає прогресивне прибуткове оподаткування. Так, величина сукупних податків з громадян США в 2012 році становила 35%. При цьому величина неоподаткованого мінімуму становила \$8950, а для подружжя – \$17 900. Крім того, на доходи вище \$357 700 передбачено різноманітні вилучення з бази оподаткування (іпотечні відсотки, податки на нерухомість, освіту тощо). Це суттєво зменшує податковий тиск на середній клас суспільства, особливо на домовласників, які мають іпотечні зобов'язання. Сукупна ставка оподаткування в Німеччині варіює від 14 до 45%, а величина неоподаткованого мінімуму в 2012 році становила 7834 євро [1].

Підвищенню ефективності ціноутворення інвестиційних товарів і житла сприяло б і реформування банківської сфери. Зокрема, законодавчого зниження позикових кредитних відсотків, оскільки їх діюча величина не стимулює ані кількісне, ані якісне зростання як виробничої бази, так і ринку житла, формуючи практично подвійну ціну цих товарів.

Процес проїдання основного промислового капіталу продовжується. Особливо це відбивається на підприємствах малого бізнесу, які найбільше потребують державної під-

тримки. Зниження ставок кредитування та оподаткування прибутків банків у частині інвестиційного та житлового кредитування сприяли б підвищенню ділової активності та розв'язанню проблеми доступного житла.

Висновки

Проведений аналіз проблеми підвищення ефективності ціноутворення в Україні дозволяє узагальнити ряд висновків:

1. Процеси роздержавлення, розподілу капіталів, лібералізації цін довели неадекватність самопідтримки, самостимулювання, саморегулювання вільного ринку.
2. Економічна роль держави потребує підвищення інституційної ефективності сучасного ціноутворення.
3. Реформування податкової системи в Україні сприяло б підвищенню ефективності ціноутворення.
4. Зниження ставок кредитування й оподаткування прибутків банків у частині інвестиційного та житлового кредитування сприяло б підвищенню ділової активності та розв'язанню проблеми доступного житла.
5. З метою підвищення ефективності національного ціноутворення в Україні, забезпечення інтересів виробників і споживачів доцільно розробити й законодавчо прийняти національну цінову стратегію.

6. Результати дослідження можуть бути використані в подальшому вивченні проблем підвищення ефективності ціноутворення, зокрема обґрунтування методологічних основ, модернізації механізму формування цін стратегічних та соціально значущих галузей економіки, які потребують державної підтримки.

Список використаних джерел

1. <http://ru.wikipedia.org/wiki>
2. <http://ek-lit.narod.ru/fridsod.htm>
3. Борейко В. Напрями посилення регулюючої функції податків з громадян // Економіка України. – 2009. – №1. – С. 50–54.
4. Лютий І., Тропініна В. Концепція реформування податкової системи України та конкурентоспроможність національної економіки // Економіка України. – 2007. – №8. – С. 19–23.
5. Мизес Л. Индивид, рынок и правовое государство. – М.: Ельф-Пресс, 1996. – С. 430.
6. Парнюк В. Стимулювання структурних змін в економіці – головне завдання податкової реформи // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №11. – С. 214.
7. Швабій К. Міжнародний досвід у сфері оподаткування доходів населення // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №6. – С. 43–46.

УДК 336.76; 69.003

І.В. ДЕМ'ЯНЕНКО,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
А.В. БУРЯК,
к.е.н., доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування,
В.О. ВЕЛИЧКІН,
к.т.н., доцент, Дніпропетровська державна фінансова академія

Механізм розміщення тимчасово вільних коштів бюджету на фінансовому ринку та його ризики

Розглянуто основні проблемні питання проведення активних операцій з коштами бюджетних касових залишків на внутрішньому фінансовому ринку країни. Визначені сфери прояву основних імовірних ризиків цих операцій та засоби їх мінімізації.

Ключові слова: бюджетні кошти, Єдиний казначейський рахунок, суб'єкт економічної діяльності, фінансовий ринок, активна фінансова операція, фінансовий ризик.

Рассмотрены основные проблемные вопросы проведения активных операций со средствами бюджетных кассовых остатков на внутреннем финансовом рынке страны. Определены сферы проявления основных вероятных рисков этих операций и средства их минимизации.

Ключевые слова: бюджетные средства, Единый казначейский счет, субъект экономической деятельности,

сти, финансовый рынок, активная финансовая операция, финансовый риск.

The basic problem questions of leadthrough of active operations are considered with the money of budgetary cash tailings at the internal financial market of country. Certain spheres of display of basic credible risks of these operations and facilities of their minimization.

Keywords: budgetary facilities, Unique treasury account, subject of economic activity, financial market, active financial operation, financial risk.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом сучасної державної фінансової політики в Україні є розробка дієвих механізмів позитивного впливу на прискорення темпів соціально-економічного поступу суспільства. Одним із важливих напрямів реалізації цього завдання є активізація ін-